

Багато шумерських записів є хронікою повсякденних справ: податкові звіти, відомості про судові слухання, ринкові ціни тощо. Виявляється, ці давні люди мало чим відрізнялися від нинішніх: сміялися, любили й ненавиділи, сварилися й улаштовували змови, інтригували та билися один з одним.

Автор не випадково зосередив увагу саме на Шумері, адже звідти беруть коріння таємні знання. Кілька тисячоліть тому існувала цивілізація, представники якої вже знали закони управління суспільними системами й успішно застосовували їх на практиці.

(Далі буде)

Список літератури

1. Уся правда про інквізицію. *CREDO*. URL: <https://credo.pro/2023/07/351432>.
2. Полухович І. Джордано Бруно та інші жертви інквізиції. 30.03.2024. *Преса Рівне*. URL: <https://pressa.rv.ua/news/dzhordano-bruno-ta-inshi-zhertvy-inkvizyciyi/>.
3. Eliphas L. *Dogme et Rituel de la Haute Magie*. Paris : Germer Bailliere, libraire — editeur, 1861. Dogme. P. 221.
4. Marrs J. *Rule by Secrecy*. Harper Collins Publishers, 2000. P. 376.
5. Alford A. F. *Gods of the New Millennium: Scientific Proof of Flesh & Blood Gods*. Walsall. England : Eridu Books, 1996. P. 124.

Надійшла до редакції 8 листопада 2024 року

СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 351.746.1:316.77]:070.422-057.36](477)(045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2024.11(340).10-14

Карина Акоюн,
аспірантка кафедри журналістики
факультету міжнародних відносин
Національного авіаційного університету,
e-mail: karishakobyan@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-9813-5873>

Роль військових журналістів у системі розбудови стратегічних комунікацій Державної прикордонної служби України

У статті розглянуто основні аспекти діяльності військових журналістів Державної прикордонної служби України, зокрема їх роль і вплив на розвиток системи стратегічних комунікацій у цій системі. Схарактеризовано механізми формування та розвитку стратегічних комунікацій у Держприкордонслужбі як правоохоронному органі спеціального призначення. Сутність стратегічних комунікацій розкрито в контексті створення позитивного іміджу Державної прикордонної служби України та реформування її діяльності відповідно до стандартів Північноатлантичного альянсу.

Висвітлено аспекти професійної підготовки та підвищення кваліфікації ефективного комунікаційника в особі офіцерів пресслужб органів охорони державного кордону.

Наголошено, що роль військових журналістів системи Держприкордонслужби є основоположною в розбудові стратегічних комунікацій як у межах служби, так і поза нею. Обґрунтовано, що саме ефективна комунікація, її професійна організація та реалізація є запорукою успішного розвитку демократичного суспільства.

Ключові слова: військова журналістика; стратегічні комунікації; національна безпека; Державна прикордонна служба України; медіа; пресофіцер

Постановка проблеми. В умовах українських реалій дослідження проблематики стратегічних комунікацій (СК) набуло особливої актуальності з огляду на прискорення глобалізаційних процесів, стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, різнобічні конфронтації та збройні конфлікти, що зумовлює зростання рівня маніпуляцій і зловживання інформацією. Попри значну кількість досліджень (зокрема єв-

ропейських та американських науковців) та чимало запропонованих визначень, нині ще наявні проблеми у цілісному (навіть на інструментальному рівні) розумінні того, чим є стратегічні комунікації, як їх реалізовувати та що є їх результатом. Нагальним завданням є запровадження системи стратегічних комунікацій у системі національної безпеки та оборони України, зокрема у відомствах оборонного сектору.

Розглядаючи розвиток системи стратегічних комунікацій в Україні, слід зосередити увагу на діяльності Державної прикордонної служби України (ДПСУ) як структури, що однією з найперших розпочала впроваджувати комунікаційні реформи у структурі відомства. Процес імплементації реформ за стандартами Європейського Союзу та Північноатлантичного альянсу надав вагомий поштовх до підвищення кваліфікації військових журналістів і пресофіцерів органів охорони державного кордону, які сьогодні є основними джерелами неупередженої та перевіреної інформації щодо діяльності відомства.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання соціальних комунікацій і протидії інформаційним операціям та контрпропаганді вивчали українські й закордонні дослідники Г. Почепцов, В. Ліпкан, М. Лашкіна, О. Кушнір, А. Баровська, В. Різун та інші.

У працях учені акцентують на суперечливому характері наукових концепцій і політичних аспектів комунікаційних технологій, аналізують перспективи міжнародної взаємодії та зовнішньополітичної діяльності урядових інститутів з урахуванням інструментів комунікації; досліджують глобальні впливи інноваційних технологій на політичну, безпекову, економічну й соціальну сфери міжнародних відносин; висвітлюють характерні особливості стратегічних комунікацій провідних міжнародних акторів; аргументують потребу введення стратегічних комунікацій у державне управління й зовнішню політику України.

Мета статті — проаналізувати особливості системи стратегічних комунікацій Державної прикордонної служби України; визначити роль військових журналістів ДПСУ у процесах розбудови та розвитку системи стратегічних комунікацій як у внутрішній структурі правоохоронного органу, так і поза її межами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття "стратегічна комунікація", або "стратегічні комунікації", уперше було використано у першій половині ХХ ст. у документах Міністерства закордонних справ і Міністерства оборони Сполучених Штатів Америки. Згідно з доповіддю Федерального уряду США 2009 р., це поняття охоплювало: синхронізацію слів та вчинків, а також те, як їх сприйматимуть окремі аудиторії; програми й заходи, спрямовані на інформаційну взаємодію та взаємодію з цільовою аудиторією, зокрема ту, що реалізується через суспільнополітичні зв'язки, публічну дипломатію та фахівців з інформаційних операцій. У доповіді

Міністерства оборони США акцентовано на "новітньому мисленні", що має об'єднати навколо поняття "стратегічні комунікації" процеси, а не набір можливостей, організацій або окремих заходів [7].

Дж. Фарвел у праці "Переконання та сила: мистецтво стратегічних комунікацій" трактував останні, як "використання слів, дій, зображень чи символів для впливу на масову свідомість для формування мотивації й усвідомлення політичних інтересів міжнародних акторів або для досягнення поставлених цілей" [8].

Згідно з визначенням Північноатлантичного альянсу поняття "стратегічні комунікації" передбачає скоординоване та належне використання комунікаційних заходів і можливостей НАТО для підтримання політики й діяльності цієї організації та досягнення її цілей. До таких видів діяльності належать: громадська дипломатія — інформаційна роз'яснювальна робота серед цивільного населення; зв'язки з громадськістю — своєчасне та проактивне інформування про політику та роботу альянсу; військові зв'язки з громадськістю — популяризація завдань НАТО для роз'яснення аудиторії військових аспектів його діяльності; інформаційні операції — діяльність із метою впливу на волю та можливості супротивників; психологічні операції — психологічна діяльність із залученням методів комунікації для впливу на певну аудиторію [4].

Сьогодні важко налагодити ефективне партнерство між країнами, особливо у сфері військової співпраці, без розбудови комунікаційної системи. Саме тому створення й розвиток системи стратегічних комунікацій є одним із найважливіших завдань держави у сфері безпеки та оборони, а також вагомим складником реформування силових відомств, зокрема й Державної прикордонної служби України.

Заступниця голови правління Центру оборонних стратегій А. Фролова зазначає, що це завдання актуалізувалося 2014 р. із початком збройної агресії РФ проти України на Донбасі. Саме тоді був створений перший медіамайданчик як своєрідний рупор держави, за допомогою якого світ міг здобути актуальну інформацію щодо воєнних дій і суспільних подій [1]. Стратегічні комунікації — одна з пріоритетних функцій Державної прикордонної служби України, надважливий компонент розбудови оборонного відомства, що полягає у вдосконаленні координації, планування та загальної взаємодії по всій вертикалі. Окрім того, від якості стратегічних комунікацій

залежить ефективність внутрішньої й зовнішньої взаємодії, успішне виконання стратегічних завдань ДПСУ.

Варто наголосити, що саме Державна прикордонна служба є першим органом, який почав впроваджувати систему стратегічних комунікацій як одну з головних умов реформування діяльності організації за стандартами НАТО. Це завдання фахівці ДПСУ активно реалізовували у 2018—2020 рр. за підтримки Центру стратегічних комунікацій StratCom Ukraine, Міжнародної організації з міграції (МОМ) і Посольства Сполучених Штатів Америки в Україні.

На початку створення нової системи комунікацій перед прикордонним відомством і партнерами стояло завдання аналізу комунікаційних процесів: структура взаємодії, основні етапи, функціонал тощо. За результатами аналізу в ДПСУ було сформовано нову комунікаційну структуру, а функціонал та обов'язки підрозділів, що відповідали за процеси комунікації, було кардинально змінено. Відтоді у прикордонному відомстві з'явилися функції стратегування, координації та планування комунікацій.

Варто зазначити, що для ефективно розбудови системи стратегічних комунікацій у Державній прикордонній службі України її відповідальні особи разом з організаціями-партнерами провели низку кваліфікаційних тренінгів. Заходи мали на меті підвищення рівня знань із комунікаційних дисциплін у фахівців зв'язків із громадськістю та медіа кожного прикордонного загону та інших підрозділів. Це, зокрема, тренінги з комунікаційного планування, реалізації комунікаційних кампаній та найголовніше — з моніторингу та аналізу інформаційного простору України й місця в ньому ДПСУ [2].

Щодо питання комунікації в кожному прикордонному органі, то пріоритетне значення має процес імплементації стратегічних меседжів, які в межах стратегії загального розвитку ДПСУ мають доносити пресофіцери органів прикордонної служби та військові журналісти відомства. Від рівня цієї роботи безпосередньо залежить успіх комунікації прикордонного відомства й усередині його структури, й із зовнішньою аудиторією.

У розвитку стратегічних комунікацій надзвичайно важливою є роль військових журналістів, особливо в умовах сучасних конфліктів і гібридних воєн. Військові журналісти не лише інформують громадськість про перебіг бойових дій, а й активно сприяють формуванню по-

зитивного іміджу Збройних сил України, підтримці морального духу, протидії дезінформації. Слід наголосити на важливій ролі пресофіцерів — військових, в обов'язки яких входить найвідповідальніша місія щодо створення й підтримання позитивного іміджу військового підрозділу, в якому він несе службу.

Отже, пресофіцер працює над іміджем військового чи правоохоронного формування, інформує журналістів чи готує відповіді на їхні запитання, бере участь у поширенні інформації, яку можна розголошувати в межах інформаційної безпеки, і в такий спосіб налагоджує комунікацію між службою, яку представляє, й медіа [5].

Коментуючи процес реформування системи стратегічних комунікацій, голова Державної прикордонної служби, генерал-майор С. Дейнеко зазначив: "Є розуміння необхідності цієї роботи, її потреби задля задоволення найголовнішої місії — інформування суспільства в правильному форматі не штучним шляхом, а правильним" [3].

Позитивні результати проведення реформ у межах діяльності Державної прикордонної служби України, яка зобов'язує українські оборонні відомства й усі органи, що входять у блок захисту національної безпеки та виконують функції оборони держави, упроваджувати закордонний досвід розбудови системи стратегічних комунікацій, зумовив створення цих систем в усіх відомствах Міністерства внутрішніх справ (МВС), зокрема Національної гвардії України (НГУ), Національної поліції України (НПУ), Державної служби з надзвичайних ситуацій (ДСНС) тощо. Кожна з цих структур має не тільки вміти презентувати результати своєї роботи, а й боротися з дезінформацією та протидіяти інформаційним загрозам так само, як Україна робить це на полі бою.

Отже, завдяки чітко побудованій системі стратегічних комунікацій діяльність Державної прикордонної служби, як й інших органів МВС, є відкритою для суспільства та журналістської спільноти. Основними цілями стратегічних комунікацій у ДПСУ є:

- формування довіри українського суспільства та міжнародної спільноти до воєнної політики України, реформ у воєнній сфері та ефективності курсу з набуття державою членства в НАТО та Європейському Союзі;

- формування суспільної думки з питань безпеки та оборони держави, діяльності ДПСУ;

- своєчасне та постійне інформування суспільства щодо діяльності ДПСУ;

— підтримання позитивного іміджу ДПСУ серед населення країни та міжнародної спільноти;

— спрощення координації між суб'єктами комунікацій на всіх рівнях управління та взаємодії, синхронізація спільних зусиль в інтересах цілей і завдань ДПСУ;

— удосконалення елементів системи стратегічних комунікацій ДПСУ завдяки розробленню відповідної нормативно-правової бази, забезпечення сумісності суб'єктів стратегічних комунікацій, підготовки кваліфікованого персоналу;

— запровадження стандартів НАТО в діяльність ДПСУ.

У структурі Державної прикордонної служби України функціонує Головний центр медіакомунікацій (ГЦМК) ДПСУ, який є "постачальником" іміджевої медіапродукції, зокрема фото- та відеоматеріалів щодо діяльності Держприкордонслужби. Основні завдання ГЦМК:

— систематичне поповнення архіву Державної прикордонної служби новими фото- та відеоматеріалами для збереження історії діяльності служби;

— систематичні відрядження на кордон та місця несення служби підрозділами ДПСУ;

— виробництво медіаконтенту для розміщення на відомчих ресурсах у соціальних мережах та на офіційному сайті ДПСУ;

— інформування про діяльність ДПСУ на внутрішніх і зовнішніх ресурсах за допомогою відомчої радіостанції "Радіо Кордон";

— виготовлення медіаконтенту для поширення рекламних повідомлень, зокрема на білбордах, в ефірі телебачення, під час сеансів у кінотеатрах тощо;

— створення інформаційно-аналітичної телепрограми "Кордон.UA", що транслюється на всеукраїнському телебаченні та інформує про діяльність органів ДПСУ.

Офіцер-прикордонник, який виконує обов'язки військового журналіста, повинен орієнтуватись у масивах інформації в медіа, мати базові

знання та навички з інформаційної безпеки, тобто уникати нав'язаного ззовні розуміння ситуації, чужого стилю мислення [6]. Чесний, об'єктивний та професійний виклад подій військовими журналістами засвідчує прозорість і відкритість держави, дотримання нею міжнародних норм, що є важливим елементом стратегічної комунікації, сприяє створенню позитивного іміджу України та її Збройних сил серед міжнародних партнерів, може допомогти у формуванні коаліцій і наданні підтримки від союзників.

Варто зауважити, що військові журналісти є активними учасниками стратегічного планування інформаційних кампаній, оскільки створюють меседжі, які впливають на різні цільові аудиторії: власне населення, міжнародну спільноту та навіть населення держави-агресора. Знання специфіки бойових дій і впливу медіа дає змогу розробляти комунікаційні стратегії, які відповідають актуальним викликам сьогодення.

Висновки. Створення та розвиток системи стратегічних комунікацій є важливим елементом процесу реформування сектору безпеки та оборони, зокрема й Державної прикордонної служби України. Сьогодні важко уявити ефективну комунікацію між цим відомством і суспільством без налагодженої роботи комунікаційного та медійного підрозділу. Професійно побудована комунікація дає змогу об'єктивно інформувати суспільство про діяльність прикордонного відомства й робити висновки не за окремими негативними випадками, а на основі загальних здобутків і досягнень, які становлять позитивний імідж правоохоронного органу.

У межах стратегічних комунікацій військові журналісти реалізують комплекс заходів з інформування суспільства щодо діяльності оборонного сектору, його досягнень і стану реалізації реформ, підтримання й захисту інформаційного простору, побудови стійкої довіри до військових і держави, підтримання національної безпеки, зміцнення міжнародного іміджу України.

Список бібліографічних посилань

1. Ми вперше ввели у Воєнну доктрину України поняття страткому — Аліна Фролова. 1.09.2023. *АрміяІнформ*. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/09/01/my-vpershe-vvely-u-voynnu-doktrynu-ukrayiny-ponyattu-stratkomu-alina-frolova/> (дата звернення 03.11.2024).
2. Система стратегічних комунікацій Держприкордонслужби — запорука високого рівня взаємодії та якісного діалогу. 22.12.2020. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/sistema-strategichnih-komunikacij-derzhprikordonsluzhbi-zaporuka-visokogo-rivnya-vzayemodiyi-ta-yakisnogo-dialogu> (дата звернення 03.11.2024).
3. Стратегічні комунікації — складова ефективного реформування правоохоронної системи. Пресконференція. Укрінформ. 2020. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=m3TzatxfJ3E&t=248s> (дата звернення 09.11.2024).

4. About Strategic Communications. 2020. *NATO Strategic Communications Centre of Excellence*. URL: https://stratcomcoe.org/about_us/aboutstrategiccommunications/1.
5. Konieczny M. (2020). Two models of journalism — in conditions of military operations and police activities. *Scientific Journal of the Military University of Land Forces*. 2020. № 196 (2). P. 281—291. doi: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0014.2533>.
6. Didenko O. V., Shumovetska S. P. (2022). *Modern communication: study guide*. Publishing House of Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Service of Ukraine.
7. Tatham S., Le Page R. (2014). NATO Strategic Communication: More to be Done? National Defence Academy of Latvia. URL: <https://www.stratcomcoe.org/rita-lepage-steve-tatham-nato-strategic-communication-more-be-done>.
8. Paul Ch. *Strategic Communication: Origins, Concept and Current Debates*. Santa Barbara ; CA : ABC-CLIO, 2011.

Karyna Akopian,
Postgraduate Student,
Faculty of International Relations,
National Aviation University

The role of military journalists in the development system of strategic communications of the State Border Guard Service of Ukraine

The article defines the main tools of the activities of military journalists of the State Border Guard Service of Ukraine, in particular, their role and influence on the development of the strategic communications system. The mechanisms of formation and development of strategic communications of the State Border Service as a special-purpose law-enforcement body are characterized. The essence of strategic communication is revealed in the context of forming the image of the State Border Service of Ukraine and reforming it to the standards of the NATO.

Aspects of professional training and professional development of an effective communicator of press officers are highlighted. It is emphasized that the role of military journalists of the State Border Guard Service is fundamental in the process of formation of strategic communications both within the service and beyond. It is substantiated that effective communication and its professional implementation is the key to successful manifestation of democratic development of society.

Keywords: *military journalism; strategic communications; national security; State Border Service of Ukraine; media; press officer*

References

1. My vpershe vvely u Voiennu doktrynu Ukrainy poniattia stratkomu — Alina Frolova. (2023). *ArmiiaInform*. Available at: <https://armyinform.com.ua/2023/09/01/my-vpershe-vvely-u-voyennu-doktrynu-ukrayiny-ponyattya-stratkomu-alina-frolova/> (accessed: 03.11.2024).
2. Systema stratehichnykh komunikatsii Derzhprykordonsluzhby — zaporuka vysokoho rivnia vzaiemodii ta yakisnoho dialohu. (2020). *Uriadovyi portal*. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/systema-strategichnih-komunikacij-derzhprykordonsluzhbi-zaporuka-visokogo-rivnya-vzayemodiyi-ta-yakisnogo-dialogu> (accessed: 03.11.2024).
3. Stratehichni komunikatsii — skladova efektyvnoho reformuvannia pravookhoronnoi systemy. Pres-konferentsiia. Ukrinform. (2020). *YouTube*. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=m3TzatxfJ3E&t=248s> (accessed: 09.11.2024).
4. About Strategic Communications. (2020). *NATO Strategic Communications Centre of Excellence*. Available at: https://stratcomcoe.org/about_us/aboutstrategiccommunications/1.
5. Konieczny M. (2020). Two models of journalism — in conditions of military operations and police activities. *Scientific Journal of the Military University of Land Forces*, 196 (2), pp. 281—291. doi: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0014.2533>.
6. Didenko O. V., & Shumovetska S. P. (2022). *Modern communication: study guide*. Publishing House of Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Service of Ukraine.
7. Tatham S., & Le Page R. (2014). NATO Strategic Communication: More to be Done? *National Defence Academy of Latvia*. Available at: <https://www.stratcomcoe.org/rita-lepage-steve-tatham-nato-strategic-communication-more-be-done>.
8. Paul Ch. (2011). *Strategic Communication: Origins, Concept and Current Debates*. Santa Barbara ; CA: ABC-CLIO.

Надійшла до редакції 14 листопада 2024 року